Fjárlaganefnd Alþingis

Norðurlandi vestra, 6. október 2026

Efni: *Umsögn um frumvarp til fjárlaga fyrir árið 2027. 1. mál á 158. löggjafarþingi*

Stjórn Samtaka sveitarfélaga á Norðurlandi vestra (SSNV) hefur farið yfir frumvarp til fjárlaga fyrir árið 2027 með áherslu á fjármögnun sveitarfélaga og landshlutasamtaka. Fjárlög móta það svigrúm sem sveitarfélög og landshlutasamtök hafa til að sinna lögbundinni þjónustu og vinna að atvinnu- og byggðaþróun, og þar skiptir stöðugleiki og fyrirsjáanleiki miklu í dreifbýlum landshluta þar sem vegalengdir eru miklar og tekjugrunnur sveitarfélaga takmarkaður.

Stjórn SSNV fagnar því að lögbundið framlag til Jöfnunarsjóðs sveitarfélaga hækki og að fjárfest verði í verknámi. Stjórnin **gerir hins vegar alvarlega athugasemd við** lækkun framlaga til sóknaráætlana landshluta og atvinnuráðgjafar á landsbyggðinni, við brottfall fjárframlags vegna samþættingar þjónustu í þágu farsældar barna og við skort á samráði við sveitarfélög um þessar breytingar.

Sóknaráætlanir landshluta og atvinnuráðgjöf

Í frumvarpinu lækkar fjárheimild til verkefnisins um sóknaráætlanir landshluta um 400 m.kr. (120 m.kr. sem komu til móts við fyrri niðurfellingu fjárheimildar og 280 m.kr. tímabundið framlag vegna breytts verklags um einstakar styrkveitingar fjárlaganefndar). Að frátöldu einskiptisframlaginu nemur lækkun á varanlegum grunni þó um 129 m.kr., eða rúmum 20% (úr 636,9 m.kr. í 507,7 m.kr.), og framlagið verður lægra að nafnvirði en árið 2025. Samhliða lækkar framlag til atvinnuráðgjafar á landsbyggðinni um 35 m.kr., úr 240 m.kr. í um 205 m.kr.

Sóknaráætlun Norðurlands vestra 2025–2029 byggir á fimm ára samningi ríkis og landshlutasamtaka. Skerðing á miðju samningstímabili grefur undan fyrirsjáanleika samningsins og kemur á sama tíma og ný stefnumótandi byggðaáætlun fyrir 2027–2041 á að taka gildi. Stjórn SSNV leggur til að 120 m.kr. framlagið verði tryggt að nýju og taki framvegis breytingum í samræmi við verðlagsþróun, og að fjárheimild til atvinnuráðgjafar haldist óbreytt. Stjórnin tekur undir áskoranir annarra landshlutasamtaka og sveitarfélaga, þar á meðal Akureyrarbæjar og Sambands sveitarfélaga á Suðurnesjum, um að ekki verði skorið niður til sóknaráætlana.

Farsæld barna og Jöfnunarsjóður sveitarfélaga

Sérstök viðbótarframlög Jöfnunarsjóðs lækka um 1.100 m.kr. þar sem framlag vegna laga nr. 86/2021 um samþættingu þjónustu í þágu farsældar barna fellur niður. Frumvarpið rökstyður það með því að fimm ár séu liðin frá gildistöku laganna. Stjórn SSNV bendir á að framlagið var fest í 13. gr. laga nr. 56/2025 um Jöfnunarsjóð sveitarfélaga sem reglubundið framlag sem Alþingi ákveður árlega, að fjárhæð þess skuli taka mið af umframkostnaði sveitarfélaga, og að Jöfnunarsjóður úthlutaði 1.044,2 m.kr. vegna þess árið 2026. Skyldur sveitarfélaga, svo sem að tryggja tengiliði og málstjóra, haldast óbreyttar. Ríkisendurskoðun hefur jafnframt bent á að árangursmat og endurmat fjárþarfar hafi ekki farið fram. Stjórn SSNV telur því ekki um sparnað að ræða heldur tilfærslu kostnaðar frá ríki til sveitarfélaga og leggur til að framlagið haldist í fjárlögum 2027 þar til mat á raunkostnaði og árangri liggur

fyrir, og að ákvörðun um framtíðarfyrirkomulag verði tekin í fjármálaáætlun. Fjármagn og ábyrgð verða að fylgjast að.

Stjórnin gerir einnig athugasemd við að ekki hafi verið haft formlegt samráð við sveitarfélög um breytinguna, sbr. 11. gr. laga um opinber fjármál og 128. gr. sveitarstjórnarlaga.

Samgöngur, hafnir og löggæsla

Stjórn SSNV fagnar auknu fjármagni til viðhalds og nýframkvæmda á vegakerfinu og til almenningssamgangna á landsbyggðinni, en óskar eftir sundurliðaðri framkvæmdaáætlun fyrir Norðurland vestra þar sem einstök verkefni í landshlutanum eru ekki nefnd. Fjárheimild til samgöngumála í heild lækkar og framlag til Hafnabótasjóðs fellur niður (227 m.kr.), sem getur snert hafnir á Sauðárkróki og Skagaströnd. Þá minnir stjórnin á fyrri bókun sína um breytingar á lögregluembættum og leggur áherslu á að sameining embætta skerði ekki nærþjónustu og viðbragðsgetu í landshlutanum.

Samantekt

Stjórn SSNV leggur því höfuðáherslu á:

- Að framlag til sóknaráætlana landshluta verði tryggt og taki framvegis breytingum í samræmi við verðlagsþróun.
- Að fjárheimild til atvinnuráðgjafar á landsbyggðinni haldist óbreytt frá því sem áður var.
- Að framlag vegna farsældarlaga haldist í fjárlögum 2027 þar til mat á raunkostnaði sveitarfélaga liggur fyrir.
- Að haft verði formlegt samráð við sveitarfélög um breytingar á fjármögnun lögbundinna verkefna þeirra.
- Að sundurliðuð framkvæmdaáætlun í samgöngumálum fyrir Norðurland vestra verði birt og áhrif niðurfellingar Hafnabótasjóðs á hafnir í landshlutanum verði skýrð.

Stjórn SSNV minnir á að sóknaráætlanir og atvinnuráðgjöf eru meðal helstu verkfæra landshlutans til að nýta eigin styrkleika. Jafnræði landshluta og samkeppnishæfni byggða á Norðurlandi vestra ræðst að verulegu leyti af því að fjármagn og ábyrgð fylgist að.

Stjórn SSNV óskar eftir að fá að fylgja umsögn þessari eftir á fundi fjárlaganefndar og gera nánari grein fyrir sjónarmiðum samtakanna og sveitarfélaga á Norðurlandi vestra.

F. h. stjórnar Samtaka sveitarfélaga á Norðurlandi vestra

Sveinbjörg Rut Pétursdóttir

Sveinbjörg Rut Pétursdóttir,
Framkvæmdastjóri